

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

**T/6217. számú
törvényjavaslat
egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról**

**Előadó: Dr. Draskovics Tibor
igazságügyi és rendészeti
miniszter**

Budapest, 2008. szeptember

2008. évi ... törvény

egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról

1. §

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 92. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„92. § (1) Ha az elkövetőt több, határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, és az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedését megelőzően követte el, a jogerősen kiszabott büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni.

(2) Összbüntetésbe csak olyan végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtanak végre.

(3) Ha felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.

(4) A pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés (50. §, 52. §) összbüntetésbe nem foglalható.”

2. §

A Btk. 137. §-ának 6. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„6. hozzátartozó: az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy bejegyzett élettársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő, az örökbe fogadott és a nevelt gyermek, a testvér, a házastárs, a bejegyzett élettárs, az élettárs és a jegyes, a házastárs vagy a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa és bejegyzett élettársa,”

3. §

A Btk. 192. §-a és az azt megelőző alcím helyébe a következő alcím és rendelkezés lép:

„Kettős házasság vagy kettős bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése

192. § (1) Aki házasságának fennállása alatt újabb házasságot köt, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatra lép, továbbá aki házassági kötelékben levő személlyel köt házasságot, vagy ilyen személlyel lép bejegyzett élettársi kapcsolatra, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki bejegyzett élettársi kapcsolatának fennállása alatt – bejegyzett élettársán kívül más személlyel – házasságot köt, vagy újabb bejegyzett élettársi kapcsolatra lép, továbbá aki bejegyzett élettársi kapcsolatban álló – bejegyzett élettársán kívül más – személlyel házasságot köt, vagy ilyen személlyel bejegyzett élettársi kapcsolatra lép.”

4. §

A Btk. 329/A. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„329/A. § (1) Aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát – ideértve az engedélyezési jog nélkül fennálló bármely díjigényt – haszonszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.”

5. §

A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv. tvr.) a következő 9/A. §-sal és az azt megelőző alcímmel egészül ki:

„Az elítélt sajtó útján történő nyilatkozattétele, illetve közzététele

9/A. § (1) Az elítélt 36/C. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozattételét megtagadó határozat elleni fellebbezést a büntetés-végrehajtási bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított öt napon belül az iratok alapján bírálja el. A büntetés-végrehajtási bíró végzése ellen fellebbezésnek helye nincs.

(2) A nyilatkozat közzétételét megtagadó határozat elleni fellebbezés elbírálására az (1) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni.”

6. §

A Bv. tvr. 36. §-a (5) bekezdésének c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Az elítélt állampolgári jogai a következőképpen módosulnak:]

„c) a véleményét – ellenőrzés mellett – olyan formában nyilváníthatja, amely nem zavarja a büntetés-végrehajtási intézet rendjét és biztonságát; a vélemény nyilvánosságra hozatala a nemzetbiztonság védelme, államtitok közlésének megakadályozása, illetőleg bűncselekmény közvetlen veszélyének fennállása esetén, annak megakadályozása, valamint a büntetés-végrehajtási intézet rendje és biztonsága érdekében korlátozható;”

7. §

A Bv. tvr. a következő 36/C-36/E. §-sal egészül ki:

„36/C. § (1) Az elítélt a 36. § (5) bekezdése c) pontjának megfelelően jogosult nyilatkozatot tenni az 1986. évi II. törvény szerinti sajtótermékben, illetőleg az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzététellel.

(2) A nyilatkozattétel engedélyezéséről vagy megtagadásáról a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a kérelem benyújtásától számított három munkanapon belül határozattal dönt, e határidő lejártával az engedélyt megadottnak kell tekinteni. A nyilatkozattétel engedélyezése akkor tagadható meg, ha alapos okkal arra lehet

következtetni, hogy a nyilatkozattétel a 36. § (5) bekezdésének c) pontjában meghatározott érdekek valamelyikét sértené vagy veszélyeztetné.

(3) A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka haladéktalanul értesíti a sajtó képviselőjét, ha az elítélt nyilatkozattételét engedélyezte, vagy e törvény szerint az engedélyt megadottnak kell tekinteni. Az értesítésben a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka tájékoztatást ad a kapcsolatfelvétel részleteiről.

(4) Ha a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a nyilatkozattételt megtagadja, arról indokolt írásbeli határozattal dönt. A határozat minősített adatot nem tartalmazhat. A nyilatkozattétel megtagadásáról szóló határozat ellen az elítélt, védője, illetőleg jogi képviselője a kézhezvételtől számított három munkanapon belül fellebbezést nyújthat be a büntetés-végrehajtási bíróhoz. A fellebbezést a büntetés-végrehajtási intézet haladéktalanul továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz. A büntetés-végrehajtási bíró a 9/A. § szerint jár el.

36/D. § A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka vagy az általa kijelölt személy a nyilatkozattételt – a 36. § (5) bekezdésének c) pontjában foglaltak megtartása érdekében – ellenőrzi. Ha a nyilatkozattétel a 36. § (5) bekezdésének c) pontjában meghatározott érdekek valamelyikét sérti vagy veszélyeztet, a nyilatkozattétel megszakítható, és az elítéltet figyelmeztetni kell a szabályok megtartására és arra, hogy azok be nem tartása esetén a nyilatkozat közzététele megtagadható.

36/E. § (1) Az elítélt – hozzájárulásával készített – nyilatkozattételét tartalmazó írás, kép-, hangfelvétel (a továbbiakban: közlésre szánt anyag) közzétételéhez az országos parancsnok engedélye szükséges. Az engedély akkor tagadható meg, ha a közzététel a 36. § (5) bekezdésének c) pontjában meghatározott érdekek valamelyikét sértené, vagy veszélyeztetné.

(2) A közzététel engedélyezéséről vagy megtagadásáról a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka – a kérelem benyújtásától számított – három munkanapon belül határozattal dönt, e határidő lejártával az engedélyt megadottnak kell tekinteni. A közzététel megtagadásáról indokolt írásbeli határozatot kell hozni. A határozat minősített adatot nem tartalmazhat. Ha az országos parancsnok az engedélyt megtagadja, a közlésre szánt anyagot vissza kell tartani.

(3) A közzététel megtagadásáról szóló határozat ellen az elítélt, védője, illetőleg jogi képviselője a kézhezvételtől számított három munkanapon belül fellebbezést nyújthat be a büntetés-végrehajtási bíróhoz. A fellebbezést a büntetés-végrehajtási intézet haladéktalanul továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz. A büntetés-végrehajtási bíró a 9/A. § szerint jár el.

(4) Ha a bíróság az országos parancsnok határozatát helybenhagyja, a közlésre szánt anyagot haladéktalanul meg kell semmisíteni.”

8. §

A Bv. tvr. 83. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki:

„(6) Az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtására a kényszergyógykezelés szabályai irányadók azzal, hogy az Intézet főigazgató főorvosa a szükséges vizsgálat, megfigyelés és gyógykezelés után, az ideiglenes kényszergyógykezelés határidejének

lejárta előtt az ügyésznek, illetőleg a bíróságnak megküldi a beutalt állapotára vonatkozó részletes kórrajzkivonatot. Ha az ideiglenes kényszergyógykezelésre befogadott nem kóros elmeállapotú, a főigazgató főorvos haladéktalanul előterjesztést tesz a rendelkezésre jogosultnak az ideiglenes kényszergyógykezelés megszüntetésére.”

9. §

A Bv. tvr. a következő 118/A. §-sal egészül ki:

„118/A. § (1) E § szerint az előzetesen letartóztatott jogosult nyilatkozatot tenni az 1986. évi II. törvény szerinti sajtótermékben, illetőleg az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzététellel.

(2) A nyilatkozattétel, illetve a közzététel engedélyezésére és megtagadására a 36/C-36/E. § szerinti rendelkezéseket az e § szerinti eltérésekkel kell alkalmazni.

(3) Az előzetesen letartóztatott nyilatkozattétele, illetve nyilatkozatának közzététele a büntetés-végrehajtási intézet rendje és biztonsága, valamint a büntetőeljárás eredményessége érdekében korlátozható.

(4) A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a 36/C. § (2) bekezdése szerinti kérelem benyújtásától számított három munkanapon belül javaslatot készít arról, hogy a nyilatkozattétel a (3) bekezdésben meghatározott érdekek valamelyikét sérti vagy veszélyezteti-e, és azt a kérelemmel együtt megküldi a vádirat benyújtásáig az ügyésznek, a vádirat benyújtását követően a bíróságnak.

(5) A kérelemről az iratoknak a hozzá érkezésétől számított három munkanapon belül az iratok alapján

- a) a vádirat benyújtása előtt az ügyész,
- b) a vádirat benyújtását követően a bíróság, egyes bíróként eljárva, végzéssel

határoz.

(6) Az (5) bekezdés alapján hozott, a nyilatkozattétel megtagadásáról szóló határozat ellen az előzetesen letartóztatott és védője, az (5) bekezdés b) pontja alapján hozott, a nyilatkozattételt engedélyező határozat ellen az ügyész a határozat kézbesítésétől számított öt munkanapon belül fellebbezhet, a fellebbezést az iratokkal együtt haladéktalanul fel kell terjeszteni.

(7) A fellebbezést az iratok hozzá érkezését követően három munkanapon belül az (5) bekezdés a) pontja esetén a nyomozási bíró, az (5) bekezdés b) pontja esetén a megyei (fővárosi) bíróság másodfokú tanácsa tanácsulésen bírálja el.

(8) Ha a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a 36/E. § (2) bekezdése alapján a közzététel megtagadására lát okot, akkor erről a 36/E. § (2) bekezdése szerinti kérelem benyújtásától számított három munkanapon belül javaslatot tesz, és azt a kérelemmel és a közlésre szánt anyaggal együtt megküldi a vádirat benyújtásáig az ügyésznek, a vádirat benyújtását követően a bíróságnak. Az ügyész, illetve a bíróság eljárására az (5)-(7) bekezdések irányadóak.

(9) Az ügyész és a bíróság eljárására egyebekben a büntetőeljárásról szóló törvény szabályai irányadóak.

(10) E § alkalmazásában a büntetés-végrehajtási intézet rendje és biztonsága alatt a fogvatartó intézmény rendjét és biztonságát kell érteni.”

10. §

A Bv. tvr. 124. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Az elkövető a 36. § (5) bekezdése c) pontjának megfelelően jogosult nyilatkozatot tenni az 1986. évi II. törvény szerinti sajtótermékben, illetőleg az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzététellel. A nyilatkozattétel korlátozására és engedélyezésére a 36/C-36/E. § rendelkezései az irányadók.”

11. §

A Bv. tvr. 127. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:

„(2) Felhatalmazást kap a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter, hogy a szabálysértési szabályozásért felelős miniszterrel együttesen, rendeletben szabályozza a büntetés-végrehajtási intézetben szabadságvesztés büntetését töltő, előzetesen letartóztatott, vagy elzárását töltő személy nyilatkozattétele ellenőrzésének, a közlésre szánt anyag visszatartásának rendjét, valamint a sajtó képviselőjének a büntetés-végrehajtási intézet területére történő belépésére és az intézetben tartózkodására vonatkozó részletes szabályokat.”

12. §

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 101. §-a (2) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Felhatalmazást kap a miniszter, hogy]

„a) az államháztartásért felelős miniszterrel együttesen, rendeletben állapítsa meg az elővezetés végrehajtásával, valamint a terhelt elfogása és megtalálása esetén meghatározott bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság elé állításával felmerült költség mértékét, valamint megtérítésének részletes szabályait,”

Záró rendelkezések

13. §

(1) Ez a törvény – a (2) bekezdés szerinti kivétellel – a kihirdetését követő harmincadik napon lép hatályba.

(2) E törvény 2. és 3. §-a 2009. január 1-jén lép hatályba, és ezzel egyidejűleg a Btk. 176/A. §-a (3) bekezdésének a) pontjában a „házastársa” szövegrész helyébe a „házastársa, volt bejegyzett élettársa,” szöveg lép.

(3) E törvény 2009. január 2. napján hatályát veszti.

INDOKOLÁS

Általános indokolás

A Javaslát terjedelmében kisebb változtatásokat tartalmaz, amelyek célja a vonatkozó büntetőjogi tárgyú törvények hozzáigazítása a bekövetkezett jogszabályváltozásokhoz, illetve megoldást nyújt a jogalkalmazásban felmerült egyes értelmezési problémákra.

Az Országgyűlés 2007. december 17-én elfogadta, így 2009. január 1-jén hatályba lép a bejegyzett élettársi kapcsolatáról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény. E törvény a bejegyzett élettársnak a házastárssal azonos jogállást biztosít, amelyet a Btk.-ban is meg kell jeleníteni.

Az 1989. október 23-át megelőzően alkotott rendeleti szintű jogszabályok rendezéséről szóló 383/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 2008. július 1-jével hatályon kívül helyezte többek között a bűnügyi és igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX. 1.) IM-BM együttes rendeletet, amely a fogvatartott nyilatkozattételére vonatkozóan tartalmazott szabályokat. A Javaslát azt a szükséges szabályozást teremti meg, amely a hivatkozott jogszabály hatályon kívül helyezéséből eredően – annak tárgykörét tekintve: véleménynyilvánítás szabadsága, sajtószabadság – törvényi szintű rendezést igényel a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletben (Bv. tvr.).

A Javaslát emellett rendelkezik az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtásának szabályairól, tekintettel arra, hogy a Bv. tvr. még utaló szabályban sem rendelkezik annak végrehajtásáról, azt jelenleg a kényszergyógykezelés és az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtásáról, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet feladatairól, működéséről szóló 36/2003. (X. 3.) IM rendelet szabályozza.

A Javaslát egyebekben olyan kisebb terjedelmű módosításokat tartalmaz, amelyek a jogalkalmazásban felmerült egyes problémákat oldják fel. Így kiegészíti a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben (Btk.) foglalt összbüntetésre vonatkozó szabályokat, illetve pontosító változtatásokat hajt végre a Btk. 329/A. § szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése tényállása kapcsán, valamint új felhatalmazó rendelkezést vezet be a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvénybe.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

Az összbüntetés célja, hogy az elítéltet olyan helyzetbe hozza, mintha a vele szemben kiszabott, több szabadságvesztés büntetés alapjául szolgáló cselekményeket egy eljárásban bírálták volna el, és halmazati büntetést szabtak volna ki vele szemben. Az összbüntetés jogintézménye az elérni kívánt célt akkor tudja elérni, ha az összbüntetésbe foglaláskor az összbüntetésbe foglalandó szabadságvesztések végrehajtása még nem fejeződött be. Ha az elítélt valamely

szabadságvesztést már kitöltötte, nincs arra lehetőség, hogy a terheltet a bíróság olyan helyzetbe hozza, mintha ügyeit egy eljárásban bírálták volna el. Ez esetben ugyanis nem áll fenn ennek tényleges alapja, mert ha valamely szabadságvesztés végrehajtása befejeződött, akkor nem beszélhetünk több ügrről.

A Javaslat a fentebb kifejtetteknek megfelelően módosítja a Btk. 92-át, amely az összbüntetésbe foglalás szabályait állapítja meg. Az új szabályozás kiemeli, hogy csak végrehajtandó szabadságvesztések esetében lehet szó összbüntetésbe foglalásról, az azonban változatlanul irányadó, hogy amennyiben felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, akkor azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.

A 2. §-hoz

Az Országgyűlés a 2007. december 17-i ülésnapján elfogadta, így 2009. január 1. napján hatályba lép a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban: Törvény). A Törvény új családjogi fogalmat, a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét iktatja a magyar jogrendszerbe. Ezzel lehetővé teszi, hogy nemétől függetlenül minden nagykorú személy az élettársi kapcsolatát a nyilvántartásba bejegyeztethesse. A bejegyzett élettársi kapcsolat elsődlegesen polgárjogi-családjogi fogalom, arra általánosan a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) rendelkezései alkalmazandók, ugyanakkor a hozzátartozói kapcsolatok kibővülése a büntetőjogi jogszabályokat is érinti.

A Törvény 2. §-ának (2) bekezdése egyértelművé teszi, hogy ahol jogszabály a házastársakra, házaspárra vagy a házasságra vonatkozóan állapít meg jogokat vagy kötelezettségeket, azokat a szabályokat – törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a bejegyzett élettársakra, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolatra is megfelelően alkalmazni kell. Ugyanakkor a Törvény utaló szabálya az analógia tilalma alapján a büntetőjogi tárgyú törvényekre nem alkalmazható, így a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét a vonatkozó büntetőjogi szabályozásba is át kell emelni.

Az új családjogi viszony elsődlegesen a Btk. 137. §-ának 6. pontja szerinti értelmező rendelkezést érinti, amely a hozzátartozó fogalmát taxatív felsorolással határozza meg. A Javaslat – különös tekintettel arra, hogy több jogszabály is a Btk. értelmező rendelkezésére utal [a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.), Sztv.] – a jelenlegi hozzátartozói kört kiterjeszti a bejegyzett élettárssal, az egyeneságbeli rokon bejegyzett élettársával, a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokonával és testvérével, valamint a testvér bejegyzett élettársával.

A 3. §-hoz

A Javaslat – a Btk. 137. § 6. pontjának módosításához írtaknak megfelelően – módosítja a Btk. 192. §-a szerinti kettős házasság tényállását, hiszen a Btk. értelmező rendelkezésein túl bizonyos Különös Részi tényállásokban a házassági kötelékhez hasonlóan a bejegyzett élettársi kapcsolatra is egyértelműen ki kell terjeszteni a büntetőjogi védelmet. Ennek érdekében a Javaslat az alábbi elkövetési magatartásokat állapítja meg:

- házasság fennállása alatt újabb házasság kötése,
- házasság fennállása alatt bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése,
- házasságkötés házassági kötelékben levő személlyel,
- bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése házassági kötelékben levő személlyel,
- házasságkötés bejegyzett élettársi kapcsolat fennállása alatt,
- bejegyzett élettársi kapcsolat fennállása alatt újabb bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése,
- házasságkötés bejegyzett élettársi kapcsolatban álló személlyel,
- bejegyzett élettársi kapcsolatban álló személlyel újabb bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése.

A Csjt. 7. §-ának a Törvénnyel módosított (1) bekezdése értelmében érvénytelen a házasság, ha a felek valamelyikének korábbi házassága vagy bejegyzett élettársi kapcsolata fennáll, ez alól természetesen kivételt képez, ha maguk a bejegyzett élettársak kötöttek egymással házasságot. A Törvény 3. §-ának (1) bekezdése pedig megállapítja, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik, ha az élettársak egymással házasságot kötnek. A házasságkötéssel tehát a korábbi bejegyzett élettársi kapcsolat a törvény erejénél fogva megszűnik, ebből következően ez az esetkör (ugyanazon személyek által bejegyzett élettársi kapcsolat után ugyanazon személyek közötti házasságkötés) nem tartozik a Btk. 192. §-a szerinti tényállás hatálya alá, ezt a Javaslat is egyértelművé teszi a kivételek meghatározásával.

A 4. §-hoz

A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §) tényállását legutóbb a 2007. évi XXVII. törvény módosította 2007. június 1-jei hatállyal. A módosítás célja többek között az volt, hogy egyértelműen tűnjön ki a jogalkalmazók számára a korábbihoz képest változatlan jogalkotói szándék, miszerint valamennyi szerzői és kapcsolódó jogi vagyoni jogi jogosultság megsértése (vagyis a kizárólagos jogok és a díjigények megsértése egyaránt) büntetendő e tényállás alapján, feltéve, hogy valamennyi egyéb tényállási elem megvalósul.

A vádhatóság értelmezése szerint a tényállás azonban továbbra sem alkalmas arra, hogy valamennyi, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben (a továbbiakban: Szt.) meghatározott díjigénnyel kapcsolatos jogsértés elleni fellépés alapjául szolgáljon. Erre tekintettel a Javaslat ismételten módosítja a tényállást, és most már kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az engedélyezési jog nélkül fennálló bármely díjigény megsértését a szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jog megsértésének kell tekinteni.

Az 5-7. §-okhoz

Az 1989. október 23-át megelőzően alkotott rendeleti szintű jogszabályok rendezéséről szóló 383/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 2008. július 1-jével hatályon kívül helyezte a jogrendszerből a bűnügyi és igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX. 1.) IM-BM együttes rendeletet. Erre figyelemmel a Javaslat megteremti azt a szabályozást, amely a hivatkozott jogszabály hatályon kívül helyezése miatt –

annak tárgykörét tekintve – törvényi szintű rendezést igényel a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletben (Bv. tvr.).

Az elítélt sajtó útján történő nyilatkozattétele alapvető szabályainak rendezésére a jogalkotó már tett kísérletet a Bv. tvr. módosításával. Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnök indítványára az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvénnyel kapcsolatosan a 13/2001. (V. 14.) AB határozatában megállapította, hogy a Bv. tvr.-t módosító, az Országgyűlés 2000. december 5-i ülésnapján elfogadott törvény 1. §-ával beiktatott 37/B. §-ának (1) bekezdéséről, továbbá a 2. §-ával beiktatott 118. §-a (6) bekezdésének és a 3. §-ának (2) bekezdésével módosított 122. §-a (3) bekezdésének a 37/B. §-ra utaló részéről megállapítja: alkotmányellenes az elítélt, az előzetesen letartóztatott, illetve az elzárást töltő elkövető sajtó útján történő nyilatkozattételének korlátozhatósága a közbiztonság, mások jóhírneve vagy személyhez fűződő jogainak védelme, a bűnözés megelőzése, a szolgálati titok és egyéb bizalmas adat közlésének megakadályozása érdekében.

A jogalkotó e tárgykörben az Alkotmánybíróság határozatát követően újabb törvényi szabályozást nem hozott. A bűnügyi és igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX. 1.) IM-BM együttes rendelet hatályon kívül helyezésével azonban ismételten aktuálissá vált a szabályozás felülvizsgálata és az alkotmányos kereteknek megfelelő kialakítása. A Javaslat az Alkotmánybíróság határozatában foglaltak szerint alakítja ki a szükséges szabályozást.

Az Alkotmánybíróság 13/2001. (V. 14.) AB határozatában a következők szerint foglalt állást a kérdésben. „... Az Alkotmánybíróság e határozatokban is megfogalmazott felfogása szerint minden alkotmányos alapjog tekintetében fontos kérdés, hogy azokat lehet-e, illetve milyen feltételekkel lehet megszorítani, korlátozni. A véleménynyilvánítási szabadság és a sajtószabadság esetén ez a kérdés kiemelt jelentőséget kap, mivel ezen szabadságok a demokratikus társadalom alapvető értékei közé tartoznak. A szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie. A véleménynyilvánítási szabadság - mint alkotmányos alapjog - magas értéktartalmából következik, hogy a korlátozás alapjául szolgáló érdeksérelemnek különösen súlyosnak kell lennie.

A szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. A véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátai vannak csak addig, amíg egy ilyen alkotmányosan meghúzott külső korlátba nem ütközik, maga a véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Az Alkotmány a szabad kommunikációt - az egyéni magatartást és a társadalmi folyamatot - biztosítja. Az egyéni véleménynyilvánítás, a saját törvényei szerint kialakuló közvélemény, és ezekkel kölcsönhatásban a minél szélesebb tájékozottságra épülő egyéni véleményalkotás lehetősége az, ami alkotmányos védelmet élvez.

Az alkotmányos alapjogok között vannak olyanok, amelyeket a fogvatartás végrehajtása egyáltalán nem érinthet. Ilyen pl. az élethez és az emberi méltósághoz való jog. A fogvatartás lényegéből következően kizárt a személyi szabadság, a

szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga. A végrehajtás által nem érintett és a végrehajtás lényege miatt szükségképpen kizárt jogok között helyezhetők el a fogvatartás során továbbélő, de módosuló alapjogok. A véleménynyilvánítási szabadság ezek közé, a büntetés-végrehajtás során továbbélő, de a büntetés-végrehajtás ténye és körülményei miatt szükségképpen módosuló alapjogok közé tartozik. A fogvatartás végrehajtása miatti alapjog-korlátozás alkotmányosságát az Alkotmánybíróság jelen ügyben is a gyakorlatában kialakított, az ún. szükségességi teszt alapján ítéli meg. [...]

A fogvatartottak véleménynyilvánítási szabadsága korlátozhatóságának megítélésénél az Alkotmánybíróság figyelemmel volt az Egyesült Nemzetek Szervezete intézményeinek keretében kialakított, a fogvatartottak bánásmódjára vonatkozó minimális standard szabályok és az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásaira is. Az ezek alapján megfogalmazott európai büntetés-végrehajtási politika alaptételei közé tartozik, hogy a fogvatartás körülményeit - a biztonsági igények által behatárolt módon - közelíteni kell a szabad élet körülményeihez. A szabadságvesztés büntetés végrehajtása a büntetés jellegéből következően természetesen több alapjogot érint, a jogok korlátozása során azonban törekedni kell a társadalom védelme érdekében feltétlenül szükséges, minimális mértékre. [...]

Nem sérti a véleménynyilvánítás szabadságát és a sajtószabadságot önmagában az, hogy a fogvatartottaknak a médiával való kapcsolata szabályozás és ellenőrzés alatt áll. A fogvatartás alapjául szolgáló büntetések: a szabadságvesztés-büntetés és az elzárás, illetve a büntetőeljárás kényszerintézkedés: az előzetes letartóztatás okához és lényegéhez nem csupán a személyes szabadságtól, a mozgásszabadságtól való megfosztás tartozik, hanem a külvilággal való érintkezés szabályozásának szükségessége és ellenőrzésének esetenkénti vagy folyamatos lehetősége is. Más kérdés, hogy az ellenőrzés egyes esetekben (pl. a védővel való kapcsolatban) sajátos elbírálást igényel.

A fogvatartott véleménynyilvánítási szabadságának módosulása, a fogvatartott és a média kapcsolatának sajátossága a fogvatartottak és a társadalom szabad tagjainak tényleges helyzetében meglévő - természetesen az előbbiek jogsértő magatartására, illetve e magatartás alapos gyanújára visszavezethető - valóságos eltéréseken alapszik. A fogvatartást végrehajtó szervezetnek a feladatai által meghatározott intézményi, működési és biztonsági érdekei megkívánják és szükségessé teszik a fogvatartott és a média közötti kapcsolat bizonyos fokú ellenőrzését, aminek menetében a büntetés-végrehajtási szervezet tagja megismeri a nyilvánosságnak szánt közlés, információ tartalmát. A véleménynyilvánítási szabadságnak és a sajtószabadságnak magas alkotmányos értékéből azonban az következik, hogy az így megismert tartalmú közlés csak akkor legyen visszatartható, amikor annak a nyilvánosságra kerülése súlyos következményre vezetne.”

A Javaslat úgy módosítja a Bv. tvr. 36. §-a (5) bekezdésének c) pontját, hogy egyértelművé teszi, az elítélt a nyilatkozattételi jogát csak ellenőrzés mellett gyakorolhatja. A vélemény nyilvánosságra hozatala kizárólag a nemzetbiztonság védelme, államtitok közlésének megakadályozása, illetőleg bűncselekmény közvetlen veszélyének fennállása esetén, annak megakadályozása, valamint a büntetés-végrehajtási intézet rendje és biztonsága érdekében korlátozható.

Korlátozás alatt értve azt, hogy ez nem a nyilatkozattétel teljes megtagadását jelenti, hanem azt, hogy maga a nyilatkozattétel, illetve a nyilatkozat közzététele engedélyezésre került, de annak közzététele – a fentebb említett okok miatt – megtagadható. Mivel a korlátozás szigorú értelemben megszakítást jelent, ezért a Javaslát rendelkezései alapján egyértelmű, hogy a nyilatkozattételre nem adható olyan tartalmú engedély, miszerint az csak korlátozottan, bizonyos részek elhagyásával tehető meg.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a nemzetbiztonság körébe sorolható érdekek súlyát és fontosságát mérlegelve az alapjog-korlátozás nem tekinthető aránytalannak, miként az államtitok nyilvánosságra kerülésének megakadályozása érdekében tett korlátozás sem. Viszont szolgálati titok védelme érdekében a korlátozás csak akkor fogadható el, ha a közlés a szolgálati titoksértés bűncselekményét valósítaná meg. Az Alkotmánybíróság határozatában a büntetés-végrehajtási intézet rendjére és biztonságára alapított korlátozás tekintetében alkotmányos elemzést nem végzett, mivel a köztársasági elnök nem fogalmazott meg alkotmányossági aggályokat, de azt olyan értéknek tekinti, amely a jogállami büntetőhatalom érvényesítésnek és a büntetés-végrehajtásra háruló feladatok teljesítésének feltétele.

A bűncselekmény megvalósulása, illetőleg az arra való felhívás megelőzéséhez fontos állami, társadalmi és egyéni érdek fűződik, az Alkotmánybíróság megítélése szerint a fogvatartottak esetében, miként a szabadon lévők esetében is csak a bűncselekmény elkövetésének vagy az erre való felhívás nyilvánosságra kerülésének megakadályozására adható felhatalmazás, a korlátozás jogalapjaként a bűnmegelőzés céljából általánosságban nem. A bűncselekmény elkövetésének megakadályozása ezen túlmenően mind a büntetés-végrehajtás, mind pedig az ügyész és a bíróság kötelezettsége, hiszen a közlés tartalmát a fogvatartott és a média közötti kapcsolat ellenőrzése során maguk a büntető hatalom gyakorlására jogosított és kötelezett hatóságok ismerik meg.

Az Alkotmánybíróság határozatában ugyanakkor azt is egyértelművé teszi, hogy az előzetes letartóztatás okának és céljának alapján elfogadható az előzetesen letartóztatott és a média közötti kapcsolatfelvétel korlátozása, de kizárólag abban az esetben, ha a büntetőeljárás eredményességének, vagy a fogvatartó intézmény rendjének és biztonságának veszélyeztetése megállapítható. Erre tekintettel a Javaslát 118/A. §-ának (3) bekezdése sem utal vissza a 36. § (5) bekezdésének c) pontjában meghatározott indokokra – kiegészítve azt a büntetőeljárás eredményessége érdekében történő korlátozással –, hanem csak a fenti két esetre korlátozza a kapcsolatfelvétel korlátozhatóságát.

A Javaslát által bevezetett 36/C-36/D. §-ok egyértelmű eljárási rendet hoznak létre a tekintetben, hogy a nyilatkozattétel engedélyezése vagy megtagadása a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának hatáskörébe tartozik. Ugyanakkor a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka (vagy az általa kijelölt személy) ellenőrzi azt, hogy a nyilatkozattétel nem sérti-e a 36. § (5) bekezdésének c) pontjában meghatározott valamely érdeket. Amennyiben igen, úgy a nyilatkozat közzététele megtagadható, ami – tekintettel arra, hogy az országos parancsnok hatáskörébe tartozik – a gyakorlatban azt jelenti, hogy az intézet parancsnoka jelzi ezt az

országos parancsnoknak, akinek döntésére az általános szabályok vonatkoznak [36/C. § (2) bekezdés].

Figyelembe véve azt, hogy az országos parancsnok a nyilatkozattétel engedélyezéséről vagy megtagadásáról dönt, valamint hogy korlátozott tartalmú nyilatkozat megtételére engedély nem adható, egyértelmű, hogy a nyilatkozattétel megszakítására az intézet parancsnoka jogosult.

A Javaslat által bevezetett 36/E. § a nyilatkozat közzétételére vonatkozóan állapít meg szabályokat. E szerint a közlésre szánt anyag közzétételéhez az országos parancsnok engedélye szükséges. Amennyiben nem engedélyezi a közzétételt, úgy a közlésre szánt anyagot vissza kell tartani. Ezen döntés ellen az elítélt, védője, illetve jogi képviselője fellebbezést nyújthat be a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Ha a büntetés-végrehajtási bíró döntésével az országos parancsnok határozatát helyben hagyja, akkor a közlésre szánt anyagot haladéktalanul meg kell semmisíteni.

Megemlítendő, hogy az Alkotmánybíróság – fentebb többször idézett határozata – a törvényhozó mérlegelési körébe tartozónak tekinti, hogy a sajtóra önálló fogalmi meghatározást ad, vagy pedig utal más törvényben meghatározott fogalomra. A Javaslat nem ad önálló fogalmi meghatározást, hanem a meglévő törvényi szintű jogszabályokra utalással határozza meg azt, hogy a fogvatartott nyilatkozatának hol és milyen módon való közzétételére vonatkozik a szabályozás.

A 8. §-hoz

Az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtásának részletszabályait a kényszergyógykezelés és az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtásáról, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet feladatairól, működéséről szóló 36/2003. (X. 3.) IM rendelet határozza meg. A Bv. tvr. nem tartalmaz rendelkezést arról, hogy a kényszerintézkedést miként kell végrehajtani. A Javaslat ezt a hiányt pótolja, amikor utaló rendelkezés formájában rendezi az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtásának szabályait.

Az ideiglenes kényszergyógykezelésre utalt beteg jogai védelmének érdekében törvény mondja ki azt, hogy ha a kényszerintézkedés feltétele nem áll fenn, vagyis az érintett nem elmebeteg, az Intézet főigazgató főorvosa haladéktalanul előterjesztést tesz az ideiglenes kényszergyógykezelés megszüntetése érdekében a rendelkezésre jogosultnak. Az ideiglenes kényszergyógykezelés megszüntetésére az azt elrendelő bíróság, illetve a vádemelésig az ügyész is jogosult.

A 9. §-hoz

A Javaslat által bevezetett a Bv. tvr. 118/A. § az előzetesen letartóztatott személyek nyilatkozattételi jogát szabályozza úgy, hogy a nyilatkozattétel, illetve a közzététel engedélyezésére és megtagadására a Bv. tvr. jelen Javaslattal bevezetett 36/C-36/E. §-iban foglalt rendelkezéseket bizonyos eltérésekkel kell alkalmazni. A szabályozás két kérdésben tér el jelentősen az ott meghatározott (általános) szabályoktól:

1. Az előzetesen letartóztatott személy esetében – ahogy az a fentiekben, a 13/2001. számú AB határozat nyomán kifejtésre került – csak a büntetőeljárás eredményessége, vagy a fogvatartó intézmény rendjének és biztonságának veszélyeztetése megállapíthatósága esetén van lehetőség a nyilatkozattétel korlátozására.

2. Nem az országos parancsnok dönt a közlésre szánt anyag engedélyezéséről vagy megtagadhatóságáról, hanem javaslatot készít a vádirat benyújtásáig az ügyésznek, azt követően a bíróságnak. Ennek értelmében az engedélyezésről vagy megtagadhatóságról az ügyész, vagy a bíróság – egyesbíróként – dönt. A végzés ellen benyújtott fellebbezést pedig a nyomozási bíró vagy a megyei (fővárosi) bíróság másodfokú tanácsa tanácsulésen bírálja el.

Tekintettel arra, hogy a 118/A. § (9) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy az ügyész és a bíróság eljárására egyebekben a büntetőeljárásról szóló törvény szabályai irányadóak, így a határidőkre, a végzés kézbesítésre vagy a végzéssel szemben fellebbezésre jogosultakra vonatkozó szabályokat megfelelően kell alkalmazni.

A Javaslat által bevezetett 118/A. § (10) bekezdés szerinti értelmező rendelkezés bevezetése amiatt indokolt, mert az előzetes letartóztatás főszabály szerint büntetés-végrehajtási intézetben hajtható végre [Bv. tvr. 116. § (1) bekezdés], azonban maga a Bv. tvr. is több kivételt tesz ezen főszabály alól: fiataalkorú előzetes letartóztatását javítóintézetben kell végrehajtani [Bv. tvr. 116. § (1) bekezdés 2. fordulat], emellett a nyomozás befejezéséig rendőrségi, az eljárás befejezéséig az erre kijelölt katonai fogdában is végrehajtható [Bv. tvr. 116. § (3) bekezdés]. Ezekben az esetekben ennek az intézménynek a rendjét és biztonságát kell szem előtt tartani a közlésre szánt anyag engedélyezése vagy megtagadhatósága esetén.

A 10. §-hoz

A Javaslat egy utaló szabállyal rendelkezik az elzárásukat töltő személyek nyilatkozattételi jogának, gyakorlásáról: az általuk közlésre szánt anyag korlátozására és engedélyezésre a Javaslat által bevezetett Bv. tvr. 36/C-36/E. § szabályait kell alkalmazni. Ezen §-ok indokolásához elmondottak az elzárásukat töltők esetében is irányadóak.

A 11. §-hoz

A Javaslat által bevezetett felhatalmazó rendelkezés alapján a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter a szabálysértési szabályozásért felelős miniszterrel együttesen rendeletben szabályozza azokat a részletszabályokat, amelyekről a büntetés-végrehajtási intézetben szabadságvesztés büntetését töltő, az előzetesen letartóztatott, vagy elzárását töltő személy nyilatkozattételi jogának gyakorlásával kapcsolatban rendelkezni kell, azonban ezeket nem indokolt törvényi szinten megtenni. Így a nyilatkozattétel ellenőrzési valamint a közlésre szánt anyag visszatartási rendjét, a sajtó képviselőjének a büntetés-végrehajtási intézet területére történő belépésének és az intézetben tartózkodásának részletes szabályait.

A 12. §-hoz

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 74. §-ának (5) bekezdése szerint az elővezetéssel, valamint a külön jogszabályban meghatározott rendőri kíséréssel okozott költség nem bűnügyi költség, e költség megtérítésére külön jogszabály irányadó. A Be. az eljárás rendjének biztosításáról szóló rendelkezések között meghatározza az elővezetés fogalmát, és részletes szabályozást tartalmaz annak végrehajtásáról, nem rendelkezik azonban a rendőri kíséréssel, mint önálló intézkedési formáról.

Az elővezetés és a rendőri kísérés végrehajtásával felmerült költség megtérítéséről szóló, a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 404. §-ának (1) bekezdés *g*) pontjában, a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény 118. §-ának (2) bekezdésében, valamint a rendőrségről szóló 39/1974. (XI. 1.) MT rendelet 15. §-ában foglalt felhatalmazás alapján – az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1981. évi I. törvény 89. §-ának (1) bekezdésére és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 185. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel – a legfőbb ügyéssel és a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnökével egyetértésben kiadott 2/1986. (IV. 21.) BM-IM-PM rendelet sem határozza meg a kísérés fogalmát, szabályait.

Azt, hogy mit kell érteni rendőri kísérés alatt, a Be. 73. §-ának (3) bekezdésében foglaltak, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 33. §-a (1) bekezdésének *b*) pontja, valamint a gyakorlati tapasztalatok alapján lehet tudni, de ténylegesen egyetlen jogszabály sem határozza meg, mint önálló rendőri intézkedést.

Az elővezetést a Be. 162. §-ának (3) bekezdése alapján a rendőrség hajtja végre az Rtv. 34. §-a szerint, az általa nyomozott ügyben az illetékességi területén eljáró más nyomozó hatóság is végrehajthatja, ezért a Vám- és Pénzügyőrség is hajthat végre elővezetést. E körben megjegyzendő, hogy e tevékenység szabályait a Vám- és Pénzügyőrségre nézve nem tartalmazzák a jogszabályok.

Az elfogatóparancs kibocsátását követően elfogott terheltet a rendőrség állítja elő az elfogatóparancsban meghatározott bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság elé, a Be. 73. §-ának (3) bekezdése, valamint az Rtv. 33. §-ában meghatározottak szerint eljárva.

A kifejtettek miatt célszerű a Be. rendelkezéseit és az Rtv. rendelkezéseit összhangba hozni. Ezért a Javaslat a kísérés helyett a Be. 73. §-ának (3) bekezdésében és az Rtv. 33. §-ában meghatározott fogalmaknak megfelelően módosítja az Rtv. 101. §-a (2) bekezdésének *a*) pontját. Ehhez kapcsolódóan a Be. szükségszerű kiegészítését a Be. módosításáról rendelkező előterjesztés fogja tartalmazni.

A 13. §-hoz

1. A Javaslat értelmében az elfogadásra kerülő törvény a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba.

2. Tekintettel arra, hogy 2009. január 1. napján hatályba lép a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény, ezért a Javaslát – a Btk. 137. § 6. pontjának módosításához írtaknak megfelelően – 2009. január 1. napján lépteti hatályba a Btk. hozzátartozó fogalmának értelmező rendelkezését, a kettős házasság tényállásának módosításáról szóló rendelkezést, valamint megfelelően módosítja a Btk. 176/A. §-a szerinti zaklatás tényállását is: utóbbi módosítás nyomán a jövőben minősített eset lesz az is, ha az elkövető a zaklatást a volt bejegyzett élettársa sérelmére követi el.

(3) Tekintettel arra, hogy a Javaslát csak módosító rendelkezéseket tartalmaz, ezért indokolt valamennyi módosító rendelkezés hatályba lépését követő napon hatályon kívül helyezni. Mivel a Javaslát egyes §-ai 2009. január 1-jén lépnek hatályba, ezért indokolt, hogy a törvény 2009. január 2. napján kerüljön hatályon kívül helyezésre.